

Avdelningen för analys
Karin Flyckt
karin.flyckt@socialstyrelsen.se

Regeringskansliet
Socialdepartementet
103 33 Stockholm

Socialstyrelsens yttrande över betänkandet Styrkraft i funktionshinderspolitiken (SOU 2019:23)

Ert diarienummer S2019/02213/FST

Socialstyrelsen tillstyrker till stora delar förslagen och delar i stor utsträckning utredningens bedömningar. Myndigheten ställer sig positiv till utredningens förslag om en ny struktur för genomförandet av den nationella funktionshinderspolitiken. Den tydligare strukturen och det stärkta samarbetet mellan nationella aktörer inom olika samhällsområden torde öka förutsättningarna för ett systematiskt och målinriktat genomförande av funktionshinderspolitiken. Socialstyrelsen anser också att det är positivt att vissa områden såsom folkhälsa, upphandling och digitalisering föreslås genomsyra arbetet, istället för att utgöra egna områden.

Särskilt om vissa förslag

1.21 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2015:284) med instruktion för Socialstyrelsen

Socialstyrelsen tillstyrker förslaget om tillägg i 2 § förordningen (2015:284) med instruktion för Socialstyrelsen, gällande samordnande ansvar inom hälso- och sjukvård och tandvård samt social välfärd och trygghet.

6.2.3 Bedömning att regeringen bör uppmärksamma hur kommuner och regioner involveras och ges förutsättningar för att bidra till att FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning förverkligas i offentlig verksamhet på lokal och regional nivå och att det nationella målet för funktionshinderspolitiken uppnås.

Socialstyrelsen delar utredningens bedömning att statliga myndigheter har små möjligheter att själva, genom den egna verksamheten, påverka utfallet av funktionshinderspolitiken och att därför även kommuners och regioners involvering bör uppmärksammas. Socialstyrelsen ställer sig dock tveksam till utredningens förslag att dessa huvudmäns funktionshinderspolitiska arbete enbart ska styras i särskild ordning, det vill säga via länsstyrelser eller via någon särskild myndighet. Myndigheten menar att detta kan vara motiverat, men att det inte bör vara det enda sätt som kommuner och regioner blir involverade. Socialstyrelsen har

under de senaste åren stärkt dialoger och samarbete med kommuner och regioner, framförallt genom de regionala stödstrukturerna och de nationella programområdena men också genom myndighetens eget sektorsansvar inom funktionshinderspolitiken. Sveriges Kommuner och Landsting är i sammanhanget en central samverkansaktör. Myndigheten ser därför att en naturlig del i ett samordnande ansvar torde vara att inkludera dessa aktörer i exempelvis framtagande av de nulägesanalyser och genomförandeplaner som omnämns i betänkandet. Socialstyrelsen vill därför framhålla vikten av att kommuner och regioner även inkluderas i de samordnande myndigheternas arbete.

7.2.5 Förslag att hälso- och sjukvård samt tandvård ska vara ett särskilt prioriterat samhällsområde för genomförandet av funktionshinderspolitiken. Det övergripande målet ska vara att personer med funktionsnedsättning har tillgång till hälso- och sjukvård samt tandvård efter behov.

Socialstyrelsen välkomnar utredningens förslag att hälso- och sjukvård samt tandvård ska utgöra ett särskilt prioriterat samhällsområde för genomförandet av funktionshinderspolitiken. Socialstyrelsen bedömer att detta torde underlätta arbetet för att genomföra artikel 25 i konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, som fastställer rätten till en god hälsa för personer med funktionsnedsättning.

Socialstyrelsen föreslår en ändring i ovan målformulering: ”Det övergripande målet ska vara att personer med funktionsnedsättning har *likvärdig* tillgång till hälso- och sjukvård samt tandvård efter behov. Genom att lägga till *likvärdig* tydliggörs att målet handlar om vård på lika villkor respektive tandvård efter behov.

7.4 Förslag om arbetssätt och myndigheter med särskilt ansvar

Socialstyrelsen tillstyrker utredningens förslag om att en myndighet inom varje prioriterat samhällsområde ska ha ett samordnande ansvar i förhållande till andra berörda myndigheter och aktörer. Likaså tillstyrker myndigheten att vissa myndigheter ska ha ett utpekat ansvar att bidra inom respektive samhällsområde.

Socialstyrelsen tillstyrker också utredningens förslag att Myndigheten för delaktighet (MFD) ska ha ett övergripande uppdrag att följa upp genomförandet av funktionshinderspolitiken. Socialstyrelsen vill dock framhålla att MFD har en central roll även för genomförandet av funktionshinderspolitiken. MFD har, enligt förordning (2014:134) med instruktion för Myndigheten för delaktighet, ett främjande uppdrag och är den enda statliga myndighet som har funktionshindersfrågor som huvudsaklig verksamhet. Resonemanget bekräftas även av utredningen som på sida 201 skriver: ”MFD har också ett särskilt kunskapsuppdrag när det gäller flera centrala frågor för funktionshinderspolitiken som rör delaktighet, tillgänglighet, universell utformning, välfärdsteknologi, miljö, levnadsvillkor och rättigheter för personer med funktionsnedsättning”. Detta exemplifieras genom att såväl hjälpmedel och välfärdsteknologi särskilt omnämns i

förordning (2014:134) med instruktion för Myndigheten för delaktighet, två områden som har tydlig koppling till Socialstyrelsens verksamhet. Socialstyrelsen vill därför framhålla vikten av att MFD, utöver sitt tvärsektorieella ansvar, även ges ett utpekat ansvar att bidra inom de samhällsområden där MFD har ett uttalat verksamhetsansvar.

7.4.5 Förslag om reformerat myndighetsansvar

Socialstyrelsen tillstyrker utredningens förslag om att vissa myndigheter ska ha ett samordnande ansvar inom respektive samhällsområde, liksom att ytterligare myndigheter ska ha ett utpekat ansvar att bidra i arbetet. Socialstyrelsen har dock en kommentar gällande de samhällsområden som berör myndigheten. Dessa kommentarer har även beröring på utredningens förslag till förordning om ändring i förordning (2015:284) med instruktion för Socialstyrelsen.

Socialstyrelsen ska ha samordnande ansvar inom hälso- och sjukvård samt tandvård. Även Inspektionen för vård och omsorg och Myndigheten för vård- och omsorgsanalys ska ha utpekat ansvar.

Socialstyrelsen tillstyrker förslaget men vill framhålla den roll som Statens beredning för medicinsk och social utvärdering, SBU, har i sammanhanget. SBU:s forskningsöversikter ger viktig kunskap om vård och insatser, delaktighet och levnadsvillkor. Socialstyrelsen menar att det därför kan vara relevant att överväga att även ge SBU ett utpekat ansvar att bidra i arbetet.

Socialstyrelsen ska ha samordnande ansvar inom social välfärd och trygghet. Även Försäkringskassan, Inspektionen för vård och omsorg och Myndigheten för vård- och omsorgsanalys ska ha utpekat ansvar.

Även inom detta område vill Socialstyrelsen framhålla att det kan vara relevant att överväga att även ge SBU ett utpekat ansvar. Argumenten är samma som anförs i ovan stycke.

Boverket ska ha samordnande ansvar inom bostad, byggd miljö och samhällsplanering. Även Socialstyrelsen ska ha ett utpekat ansvar

Socialstyrelsen instämmer med utredningens förslag att Socialstyrelsen ska ha ett utpekat ansvar att bidra i arbetet inom samhällsområdet bostad, byggd miljö och samhällsplanering. Utredningen anför som argument att Socialstyrelsen har ett särskilt ansvar för lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag. Av förordning (2018:224) om bostadsanpassningsbidrag framgår emellertid att Boverket har ansvar att utöva tillsyn över tillämpningen av lagen samt bemyndigade att meddela de ytterligare föreskrifter som behövs för verkställigheten av lagen. Socialstyrelsen ställer sig därför tveksam till utrednings argument. Socialstyrelsen menar att myndighetens utpekade ansvar inom samhällsområdet enbart bör ges utifrån myndighetens ansvar för socialtjänstfrågor, inom ramen för socialtjänstlagen (2001:453) och lagen (1993:384) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS.

8.1 och 8.2 Förslag att nationell samordnare bör tillsättas med uppdrag att främja genomförandet av den nya funktionshinderspolitiken. Samordnaren uppdrag föreslås vara att verka som ambassadör för den nya politiken i dialog med politiska företrädare i kommuner och regioner liksom med andra relevanta aktörer

Socialstyrelsen vill i sammanhanget framföra att MFD har ett snarlikt, tvärsektorieellt uppdrag som den föreslagna samordnaren. MFD har, enligt förordningen med instruktion för Myndigheten för delaktighet, bland annat till uppgift att verka för full delaktighet i samhällslivet för personer med funktionsnedsättning i alla åldrar och för jämlikhet i levnadsvillkor. Myndigheten har också till uppgift att främja ett systematiskt och effektivt genomförande av funktionshinderspolitiken på alla nivåer i samhället. Om förslaget realiserar menar Socialstyrelsen att det därför är viktigt med tydlig gränsdragning mellan aktörerna.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektören Olivia Wigzell. I den slutliga handläggningen har t f avdelningschefen Eva Wallin och avdelningschefen Erik Höglund deltagit. Sakkunnig Karin Flyckt har varit föredragande.

SOCIALSTYRELSEN

Olivia Wigzell

Karin Flyckt